ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЦКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м и ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

№130 (23.538) ● 2017 гъэм бадзэуэгъуэм (июлым) и 11, гъубж ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр зы тумэнщ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Ю. А. Унагъуэм, лъагъуныгъэм, зэхуэпэжыным я махуэм теухуа и хъуэхъу

Къэбэрдей-Балъкъэрым и цІыхухэу пщІэ зыхуэсщІхэ!

Си гуапэу сынывохъуэхъу махуэшхуэ льапІэмкІэ - Унагъуэм, лъагъуныгъэм, зэхуэпэжыным я урысейпсо махуэмкІэ!

ЛІэщІыгъуэ куэд лъандэрэ ди лъэпкъхэм къадекІуэкІ хабзэщ унагъуэм, Іыхьлыхэм, благъэхэм я щытыпэ сытым дежи яхуэщІынкІ. Абы дэтхэнэми и зэхащІыкІыр, гъэсэныгъэр, гурыщІэхэр къеІэт. Унагъуэ тэмэмхэм сабий насыпыфІэхэр къыщохъу, ахэр къэкІуэну зэманым хуэфащэу щагъасэ.

Мы зэманым Къэбэрдей-Балъкъэрым зэкІэлъыкІуэу щызэфІагъэкІ псэукІэм и фІагъыр къэІэтыным, бын куэд зиІэ унагъэхэм ядэІэпыкъуным, узынщагъэр хъумэнымрэ егъэджэныгъэмрэ я Іэнатіэхэр егъэфІэкІуэным пыщІа Іуэхухэр. Школыщіэхэр, сабий садхэр, спорт комплексхэр, щІэныгъэ гуэдзэн щрагъэгъуэт иджырей Іуэхущіапіэхэр къызэІуах.

Мы гуфІэгъуэ махуэм ди республикэм ис псоми насыпэ, мамырыгъэ, фІыгъуэ, ефІэкІуэныгъэ яІэну си гуапэщ. Къэбэрдей-Балъкъэрым ис дэтхэнэ зы унагъуэми лъагъуныгъэ, зэгурыІуэныгъэ, пщІэмрэ нэмысымрэ илъэну сохъуэхъу.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ КІУЭКІУЭ Юрий.

● Зэ1ущ1эхэр

ГущІэгъурэ жэуапльныгъэрэ яхэлъу лэжьэну къыхуреджэ

Ди газетым зэрытетащи, иджыблагъэ КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Юрий иригъэкІыжащ КъБР-м Экономикэ, жылагъуэ шынагъуэншагъэмкІэ и советымрэ хабзэм тетыныр къызэрэпэщыныкІэ республикэм зэпымыууэ щылажьэ зэщІэзыгъэІуэ зэІуищІэмрэ я зэхыхьэр. Абы щытепсэльыхьащ лъэхъуэщым исауэ щхьэхуит хъужахэр гъащІэм хэзгъэжьинымкІэ, цІыхухэм я хуитныгъэхэр къагъэсэбэпыфынымкІэ, псэупІэ-коммунальнэ Іэнатіэм хабзэр къызэрыщыізэпаудыр къыщІэгъэщынымкІэ ирагъэкІуэкІ лэжьыгъэм.

ІУэХУМ теухуауэ зэІущІэм къыщыпсэльащ УФ-м и УФСИН-м КъБР-м щиІэ къудамэм и унафэщІ **Мэржэхъу Мухьэмэд**. Абы зэрыжиІамкІэ, илъэс къэс Къэбэрдей-Балъкъэрым и лъэхъуэщэм цІыху 1900-м нэблагъэ къокІыж, абыхэм ящыщу 800-р республикэм щыщщ. И нэхъыбэр дэІэпыкъуныгъэ хэзыкъуэщ, лэжьыгъэ къахуэгъуэтыным, я дэфтэрхэр зыхуей хуэгъэзэным, нэгъуэщІхэми теухуауэ. «Хэти щыпсэун иІэкъым, хэти псэупІэ-коммунальнэ ІэзыхтъебзэхэмкІэ щІыхуэзыхуэ къытехуащи, ипшынысжьн хуейщ, нэгъуэщІ льэпощхьэпо куэди къахуькъокІ тутнакъыу щытахэм. А гугъуехьхэм пэмыльэщхэр аргуэру хабзэм йобакъуэ, - кьхьихъэщащ Мэржэхъу Мухьэмэд. - Ди жагъуэ зэрыхъунщи, абыхэм чэнджэщэгъу, дэІэпыкъуэгъу яхуэхъу Іэнатіэхэм (служба социального сопровождения) хуэдэ Къэбэрдей-Балъкъэрым иджыри щыІэкъым, апхуэдэ диІамэ, лъэхъуэщым исахэр гъащІэм нэхъ тыншу хэдгъэзэгъэжьынут. Псальэм папщІэ, апхуэдэ Іэнатіэхэр щыІэщ Москва, Санкт-Петербург къалэхэм, Дагъыстэным, Осетие Ищхьэрэ - Аланием, Башкортостан, Коми, Карелие республикэхэм, нэгъуэщІ щыпІэ куэдми. Іэнатіэм и Іэщіагъэпіыр щыхур лъэхъуэщым исыху зэпымыууэ долажьэ икІи къикІыжа нэужь, гъащІэм зэрыхэзэгъэжьыным хуегъэхьэзыр.

Мэржэхъум зэрыжиІамкІэ, иужьрей илъэсищым лъэхъуэщым къикІыжахэм ящыщу КъБР-м Лэжьыгъэмкіэ, цІыхухэр Іэнатіэкіэ къызэгъэпэщыныр социальнэу хъумэнымкІэ и центрым зыкъыхуэзыгъэза 77-м я процент 14,3-рщ, нэгъуэщІу жыпІмэ, цІыху 11-рщ лэжьыгъэ зиІэр. Іуэхур нэхъ щыхэпльэгъуэщ куэдажэхэм, лэжьыгъэ зэрыдэмыльым къыхэкІыу. Къэпсэльам къыхигъэщащ лъэхъуэщым кьикІыжьным иджыри мазих иІэу, дэтхэнэми щхьэхуэ-щхьэхуэу лэжьыгъэ зэрыдрагъэкІуэкІыр. КъищынэмыщІауэ, УФ-м и УФСИН-м КъБР-м щиІэ къудамэмрэ КъБР-м Лэжьыгъэмкіэ, цІыхухэр Іэнатіэкіэ къызэгъэпэщынымрэ социальнэу хъумэнымкІэ и центрымрэ зэращІыла зэгурыІуэныгъэм тету, 2017 гъэр къызэрихьэрэ уголовнэ жэуапым ирашэлІауэ, ямыгъэтІысу тезыр зытралъхьаэм ящыщу цІыху 51-рэ лэжьыгъэ Іэнатіэкіэ къызэрагъэпэщащ, 2016 гъэм - цІыху 344-рэ.

КъБР-м и Іэтащхьэм жиІащ зи гугъу ящІ цІыхухэр лэжьыгъэ Іэнатіэкіэ къызэгъэпэщыныр кьалэн нэхъыщхьэу зэрыщытыр. «Терроризм, экстремизм щІэпхъаджагъэхэр нэхъыбэу къызыхэкІыр цІыхум ищІэн, илэжьын зэримыгъэуэтырщ. Сэ сызэрелпъымкІэ, гулъытэ хэха яхуэтощІын хуейщ лъэхъуэщым исауэ гъащІэм кьыхьихьэжхэм. Нобэ апхуэдэ цІыхум дельэпаузмэ, и хьэл мыгъуэжьыр кьытекІуэжьнущ. Хабзэр къызэпиудэ нэужь тральхьа тезырыр ипшынамэ, адэкІэ гущІэгъу тхэпльу Іуэхум делажьыпхъущ, ди цІыхубзэр зыхуей хуэзэу, бэлътІэІуныншэу псэуну дыхуейімэ, - жиІащ КІуэкІуэм.

КъБР-м лэжьыгъэмкІэ, цІыхухэр Іэнатіэкіэ къызэгъэпэщыныр социальнэ дэІэпыкъуныгъэмкІэ и министр **Тюбеев Альберт** жиІащ лъэхъуэщым кьикІыжхэм чэнджэщэгъу, дэІэпыкъуэгъу яхуэхъу Іэнатіэ щхьэхуэ зэхьзэгъэпэщыныр Іэмал имыІэу зэрыщымытыр, апхуэдэ кьалэнхэр ягъэзащІэу щІыпІэхэм арыншами центр щхьэхуэхэр зэрыщылажьэр. Абы жиІащ КъБР-м Лэжьыгъэмкіэ, цІыхухэр Іэнатіэкіэ къызэгъэпэщыныр социальнэ дэІэпыкъуныгъэмкІэ и министерствэр зи гугъу ящІ цІыхухэм унэтІыныгъэмкІэ зэрадгалажьэр. Псом хуэмыдэу абы и нэІэ тригъэтщ лъэхъуэщым кьикІыжахэр лэжьыгъэкІэ къызэгъэпэща хьуныи, я дэфтэрхэр зыхуей хуэгъэзэжьыным, социальнэ дэІэпыкъуныгъэ ягъуэтыным. Апхуэдэуи къэпсэльам кьыхихгъэщащ лэжьыгъэ къэзылъхьэуэ Іуэхущіапіэм зыкьыхуэзызгъаэзр зэрымащІэ дыдэр. «Къапщтэмэ, мы гъэм бадзэуэгъуэм и 1-м ирихьэлІэу, КъБР-м Лэжьыгъэмкіэ, цІыхухэр Іэнатіэкіэ къызэгъэпэщыныр социальнэу хъумэнымкІэ и центрым зыкъыхуэзыгъаэзр зэрымащІэ дыдэр. «Къапщтэмэ, мы гъэм бадзэуэгъуэм и 1-м ирихьэлІэу, КъБР-м Лэжьыгъэмкіэ, цІыхухэр Іэнатіэкіэ къызэгъэпэщыныр социальнэу хъумэнымкІэ и центрым зыкь

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и етхуанэ хэхыгъуэм и депутатым и мандату хуит къэхъужаг «Урысей Федерацэм и Коммунист парт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэм депутатхэм я кандидатхэм я спискэу къыхилъхьам иту Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и етхуанэ хэхыгъэм и депутату хаха Шаваев Ильяс Пагуэ и къуэм и полномочиехэр нэхъ пасэу къызэрагъэувыам къыхэкIыу, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэр зэрыхахым и Iэхыкlэ» 2008 гъэм шыщхьэIуфм и 5-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №56-РЗ-м и 68-нэ статьям и Iыхьэ 5-м тету Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм **унафэ ещI:

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и етхуанэ хэхыгъуэм и депутатым и мандату хуит къэхъуэар етын «Урысей Федерацэм и Коммунист парт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэм депутатхэм я кандидатхэм я спискэу къыхилъхьам хэту депутатхэм я кандидату ятха Къалмыкъ Эдуард БетIал и къуэм (№10).

2. Мы унафэр цIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхэуцlапlэхэм къытрегъэдзэн икIи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм «Интернет» хъыбарегъащIэ-телекоммуникацэ сетым щIэ сайтым илъхьан.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и унафэщI ДЖЭШ Вячеслав
Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и секретарь ДЖАППУЕВ Мусэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и етхуанэ хэхыгъуэм и депутат Къалмыкъ Эдуард БетIал и къуэр тхыным и Iэхэкlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм и Унафэ

2017 гъэм накъыгъэм и 19-м Налшык къалэ
№9/2-6

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и етхуанэ хэхыгъуэм и депутатым и мандату хуит къэхъужаг «Урысей Федерацэм и Коммунист парт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэм депутатхэм я кандидатхэм я спискэу къыхилъхьагъуэм хэту кандидату ятха Къалмыкъ Эдуард БетIал и къуэм етыным и Iэхэкlэм» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм 2017 гъэм накъыгъэм и 19-м къащта унафэ №9/1-6-м тету, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэр зэрыхахым и Iэхэкlэ» 2008 гъэм шыщхьэIуфм и 5-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №56-РЗ-м и 68-нэ статьям и Iыхьэ 3-м илъ иткъ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комссэм **унафэ ещI**:

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и етхуанэ хэхыгъуэм и депутат Къалмыкъ Эдуард БетIал и къуэр тхын.

2. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и етхуанэ хэхыгъуэм и депутату ятхам зэрыхахамкIэ удостоверенэ етын.

3. Мы унафэр цIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхэуцlапlэхэм къытрегъэдзэн икIи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм «Интернет» хъыбарегъащIэ-телекоммуникацэ сетым щIэ сайтым илъхьан.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и унафэщI ДЖЭШ Вячеслав
Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и секретарь ДЖАППУЕВ Мусэ

Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэ къызэгъэпэщыным и Iэхэкlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм и Унафэ

2017 гъэм накъыгъэм и 19-м Налшык къалэ
№9/3-6

Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм хагъэхьэн папщIэ къагъэлъэгъуэ кандидатурэхэм хэплъауэ икIи «Урысей Федерацэм и цIыхухэм хэхыныгъэхэмкIэ яIэ хуитыныгъэмрэ референдумым хэтыныжьмкIэ я хуитыныгъэмрэ къызэгъэпэщыныжьмкIэ шэсыпIэ нэхъыщхьэхэм я Iэхэхкlэ» 2002 гъэм мэкъуауэгъуэм и 12-м къащта Федеральнэ закон №67-ФЗ-м и 20-нэ, 22-нэ, 26-нэ статьяхэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэр зэрыхахым и Iэхэкlэ» 2008 гъэм шыщхьэIуфм и 5-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №56-РЗ-м и 68-нэ статьям и Iыхьэ 3-м илъ иткъ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комссэм **унафэ ещI**:

1. Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм хагъэхьэн папщIэ къагъэлъэгъуэ кандидатурэхэм хэплъауэ икIи «Урысей Федерацэм и цIыхухэм хэхыныгъэхэмкIэ яIэ хуитыныгъэмрэ референдумым хэтыныжьмкIэ я хуитыныгъэмрэ къызэгъэпэщыныжьмкIэ шэсыпIэ нэхъыщхьэхэм я Iэхэхкlэ» 2002 гъэм мэкъуауэгъуэм и 12-м къащта Федеральнэ закон №67-ФЗ-м и 20-нэ, 22-нэ, 26-нэ статьяхэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэр зэрыхахым и Iэхэкlэ» 2008 гъэм шыщхьэIуфм и 5-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №56-РЗ-м и 68-нэ статьям и Iыхьэ 5-м тету Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм **унафэ ещI**:

1. Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм хагъэхьэн папщIэ къагъэлъэгъуэ кандидатурэхэм хэплъауэ икIи «Урысей Федерацэм и цIыхухэм хэхыныгъэхэмкIэ яIэ хуитыныгъэмрэ референдумым хэтыныжьмкIэ я хуитыныгъэмрэ къызэгъэпэщыныжьмкIэ шэсыпIэ нэхъыщхьэхэм я Iэхэхкlэ» 2002 гъэм мэкъуауэгъуэм и 12-м къащта Федеральнэ закон №67-ФЗ-м и 20-нэ, 22-нэ, 26-нэ статьяхэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэр зэрыхахым и Iэхэкlэ» 2008 гъэм шыщхьэIуфм и 5-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №56-РЗ-м и 68-нэ статьям и Iыхьэ 3-м илъ иткъ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм **унафэ ещI**:

1. Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм унафэ къызыщтэхэм ящыщу цIыхуи 7 хэту къызэгъэпэщын икIи абы хэгъэхьэн:

1) Iэхъуэбэч Залинэ Заурбэч и пхъур, 1994 гъэм къалъхуар, щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, Бахъсэн муниципальнэ районым «Библиотекэ системэ зэгуэт» муниципальнэ щэнхабзэ Iэхэуцlапlэм и IэщlагъэлIыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ езыр щылажьэ щIыпIэм щрагъэкlуэкIа зэIущIэм къыщыгъэлъэгъуар;

2) Бещтокъуэ Хьэмидбий Лолэ и къуэр, 1952 гъэм къалъхуар, курыт профессиональнэ щIэныгъэ зиIэр, Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм и унафэщIыр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал къулыкlуэ зыIыгъыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ «Урысей зэкъуэт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ къудамэм къыгъэлъэгъуар;

3) Джэрыджэ Заур Исуф и къуэр, 1966 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, «Газпром Налшык газ тегуэшапIэ» акционер зэгухьэныгъэм и Iэхэуцlапlэм и ухуакlуэ-монтаж Iэнатlэм и мастер нэхъыжьыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ ЛДПР-Урысейм и либерал-демократие парт политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ къудамэм къыгъэлъэгъуар;

4) Къэзакъ Оксанэ Мухьэмэд и пхъур, 1993 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, Бахъсэн муниципальнэ районым и «Библиотекэ системэ зэгуэт» муниципальнэ щэнхабзэ Iэхэуцlапlэм и экономистыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ «Захуагъэ здэщыIэ Урысей» политикэ партым и щIыналъэ къудамэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щIыпIэм къыгъэлъэгъуар;

5) Мыд ФатIимэт Сулътlан и пхъур, 1970 гъэм къалъхуар, профессиональнэ курыт щIэныгъэ зиIэр, Бахъсэн муниципальнэ районым и «ДШИ» муниципальнэ кIэзонэ Iэхэуцlапlэм щэнхабзэм екъэлIа Iэхэуцlэ зезыгъакlуэр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм къыгъэлъэгъуар;

6) Шымзэокъуэ ФатIимэ Юрий и пхъур, 1971 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, «Бахъсэн муниципальнэ районым и мылъкур зехьэнымкIэ комитет» муниципальнэ Iэхэуцlапlэм и къудамэм и унафэщIыр-экономистыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ езыр щылажьэ Iэнатlэм и хэхакlуэхэм я зэIущIэм къыщагъэлъэгъуар;

7) Шыгъэлыгъуэ Ксение Хьэсэн и пхъур, 1959 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, Исльэмей куэажэм и «Курыт школ №2» егъэджэныгъэмкIэ муниципальнэ Iэхэуцlапlэм и егъэджакlуэр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ «Урысей Федерацэм и Коммунист парт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэм къыгъэлъэгъуар.

2. Мы унафэр цIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхэуцlапlэхэм къытрегъэдзэн икIи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм «Интернет» хъыбарегъащIэ-телекоммуникацэ сетым щIэ сайтым илъхьан.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и унафэщI ДЖЭШ Вячеслав
Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и секретарь ДЖАППУЕВ Мусэ

Лэскэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэ къызэгъэпэщыным и Iэхэкlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм и Унафэ

2017 гъэм накъыгъэм и 19-м Налшык къалэ
№9/5-6

Лэскэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм хагъэхьэн папщIэ къагъэлъэгъуэ кандидатурэхэм хэплъауэ икIи «Урысей Федерацэм и цIыхухэм хэхыныгъэхэмкIэ яIэ хуитыныгъэмрэ референдумым хэтыныжьмкIэ я хуитыныгъэмрэ къызэгъэпэщыныжьмкIэ шэсыпIэ нэхъыщхьэхэм я Iэхэхкlэ» 2002 гъэм мэкъуауэгъуэм и 12-м къащта Федеральнэ закон №67-ФЗ-м и 20-нэ, 22-нэ, 26-нэ статьяхэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэр зэрыхахым и Iэхэкlэ» 2008 гъэм шыщхьэIуфм и 5-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №56-РЗ-м и 68-нэ статьям и Iыхьэ 5-м тету Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм **унафэ ещI**:

1. Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм хагъэхьэн папщIэ къагъэлъэгъуэ кандидатурэхэм хэплъауэ икIи «Урысей Федерацэм и цIыхухэм хэхыныгъэхэмкIэ яIэ хуитыныгъэмрэ референдумым хэтыныжьмкIэ я хуитыныгъэмрэ къызэгъэпэщыныжьмкIэ шэсыпIэ нэхъыщхьэхэм я Iэхэхкlэ» 2002 гъэм мэкъуауэгъуэм и 12-м къащта Федеральнэ закон №67-ФЗ-м и 20-нэ, 22-нэ, 26-нэ статьяхэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэр зэрыхахым и Iэхэкlэ» 2008 гъэм шыщхьэIуфм и 5-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №56-РЗ-м и 68-нэ статьям и Iыхьэ 3-м илъ иткъ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм **унафэ ещI**:

1. Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм унафэ къызыщтэхэм ящыщу цIыхуи 7 хэту къызэгъэпэщын икIи абы хэгъэхьэн:

1) Iэхъуэбэч Залинэ Заурбэч и пхъур, 1994 гъэм къалъхуар, щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, Бахъсэн муниципальнэ районым «Библиотекэ системэ зэгуэт» муниципальнэ щэнхабзэ Iэхэуцlапlэм и IэщlагъэлIыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ езыр щылажьэ щIыпIэм щрагъэкlуэкIа зэIущIэм къыщагъэлъэгъуар;

2) Бещтокъуэ Хьэмидбий Лолэ и къуэр, 1952 гъэм къалъхуар, курыт профессиональнэ щIэныгъэ зиIэр, Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм и унафэщIыр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал къулыкlуэ зыIыгъыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ «Урысей зэкъуэт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ къудамэм къыгъэлъэгъуар;

3) Джэрыджэ Заур Исуф и къуэр, 1966 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, «Газпром Налшык газ тегуэшапIэ» акционер зэгухьэныгъэм и Iэхэуцlапlэм и ухуакlуэ-монтаж Iэнатlэм и мастер нэхъыжьыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ ЛДПР-Урысейм и либерал-демократие парт политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ къудамэм къыгъэлъэгъуар;

4) Къэзакъ Оксанэ Мухьэмэд и пхъур, 1993 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, Бахъсэн муниципальнэ районым и «Библиотекэ системэ зэгуэт» муниципальнэ щэнхабзэ Iэхэуцlапlэм и экономистыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ «Захуагъэ здэщыIэ Урысей» политикэ партым и щIыналъэ къудамэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щIыпIэм къыгъэлъэгъуар;

5) Мыд ФатIимэт Сулътlан и пхъур, 1970 гъэм къалъхуар, профессиональнэ курыт щIэныгъэ зиIэр, Бахъсэн муниципальнэ районым и «ДШИ» муниципальнэ кIэзонэ Iэхэуцlапlэм щэнхабзэм екъэлIа Iэхэуцlэ зезыгъакlуэр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм къыгъэлъэгъуар;

6) Шымзэокъуэ ФатIимэ Юрий и пхъур, 1971 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, «Бахъсэн муниципальнэ районым и мылъкур зехьэнымкIэ комитет» муниципальнэ Iэхэуцlапlэм и къудамэм и унафэщIыр-экономистыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ езыр щылажьэ Iэнатlэм и хэхакlуэхэм я зэIущIэм къыщагъэлъэгъуар;

7) Шыгъэлыгъуэ Ксение Хьэсэн и пхъур, 1959 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, Исльэмей куэажэм и «Курыт школ №2» егъэджэныгъэмкIэ муниципальнэ Iэхэуцlапlэм и егъэджакlуэр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ «Урысей Федерацэм и Коммунист парт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэм къыгъэлъэгъуар.

2. Мы унафэр цIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхэуцlапlэхэм къытрегъэдзэн икIи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм «Интернет» хъыбарегъащIэ-телекоммуникацэ сетым щIэ сайтым илъхьан.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и унафэщI ДЖЭШ Вячеслав
Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и секретарь ДЖАППУЕВ Мусэ

Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэ къызэгъэпэщыным и Iэхэкlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм и Унафэ

2017 гъэм накъыгъэм и 19-м Налшык къалэ
№9/4-6

Бахъсэн къалэ щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм хагъэхьэн папщIэ къагъэлъэгъуэ кандидатурэхэм хэплъауэ икIи «Урысей Федерацэм и цIыхухэм хэхыныгъэхэмкIэ яIэ хуитыныгъэмрэ референдумым хэтыныжьмкIэ я хуитыныгъэмрэ къызэгъэпэщыныжьмкIэ шэсыпIэ нэхъыщхьэхэм я Iэхэхкlэ» 2002 гъэм мэкъуауэгъуэм и 12-м къащта Федеральнэ закон №67-ФЗ-м и 20-нэ, 22-нэ, 26-нэ статьяхэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм я Iэхэхкlэ» 2003 гъэм мазаем и 18-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №23-РЗ-м и 2-нэ статьям и «е» пунктым, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щIэ щIыналъэ хэхакlуэ комиссэхэм я Iэхэхкlэ» 2003 гъэм щIышылъэм и 8-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №91-РЗ-м и 2-нэ статьям, апхуэдэу «Я полномочиехэр зэриухым кьыхэкIыу 2017 гъэм къызэрагъэпэщыжьын хуей щIыналъэ хэхакlуэ комиссэхэм я Iэхэхкlэ» 2017 гъэм мэлыжьыхьым и 11-м Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм къыщта унафэ №97/2-6-м япкъ иткIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм **унафэ ещI**:

1. Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм унафэ къызыщтэхэм ящыщу цIыхуи 7 хэту къызэгъэпэщын икIи абы хэгъэхьэн:

1) Iэхъуэбэч Залинэ Заурбэч и пхъур, 1994 гъэм къалъхуар, щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, Бахъсэн муниципальнэ районым «Библиотекэ системэ зэгуэт» муниципальнэ щэнхабзэ Iэхэуцlапlэм и IэщlагъэлIыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ езыр щылажьэ щIыпIэм щрагъэкlуэкIа зэIущIэм къыщагъэлъэгъуар;

2) Бещтокъуэ Хьэмидбий Лолэ и къуэр, 1952 гъэм къалъхуар, курыт профессиональнэ щIэныгъэ зиIэр, Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм и унафэщIыр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал къулыкlуэ зыIыгъыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ «Урысей зэкъуэт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ къудамэм къыгъэлъэгъуар;

3) Джэрыджэ Заур Исуф и къуэр, 1966 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, «Газпром Налшык газ тегуэшапIэ» акционер зэгухьэныгъэм и Iэхэуцlапlэм и ухуакlуэ-монтаж Iэнатlэм и мастер нэхъыжьыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ ЛДПР-Урысейм и либерал-демократие парт политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ къудамэм къыгъэлъэгъуар;

4) Къэзакъ Оксанэ Мухьэмэд и пхъур, 1993 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, Бахъсэн муниципальнэ районым и «Библиотекэ системэ зэгуэт» муниципальнэ щэнхабзэ Iэхэуцlапlэм и экономистыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ «Захуагъэ здэщыIэ Урысей» политикэ партым и щIыналъэ къудамэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щIыпIэм къыгъэлъэгъуар;

5) Мыд ФатIимэт Сулътlан и пхъур, 1970 гъэм къалъхуар, профессиональнэ курыт щIэныгъэ зиIэр, Бахъсэн муниципальнэ районым и «ДШИ» муниципальнэ кIэзонэ Iэхэуцlапlэм щэнхабзэм екъэлIа Iэхэуцlэ зезыгъакlуэр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм къыгъэлъэгъуар;

6) Шымзэокъуэ ФатIимэ Юрий и пхъур, 1971 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, «Бахъсэн муниципальнэ районым и мылъкур зехьэнымкIэ комитет» муниципальнэ Iэхэуцlапlэм и къудамэм и унафэщIыр-экономистыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ езыр щылажьэ Iэнатlэм и хэхакlуэхэм я зэIущIэм къыщагъэлъэгъуар;

7) Шыгъэлыгъуэ Ксение Хьэсэн и пхъур, 1959 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, Исльэмей куэажэм и «Курыт школ №2» егъэджэныгъэмкIэ муниципальнэ Iэхэуцlапlэм и егъэджакlуэр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ «Урысей Федерацэм и Коммунист парт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэм къыгъэлъэгъуар.

2. Мы унафэр цIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхэуцlапlэхэм къытрегъэдзэн икIи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм «Интернет» хъыбарегъащIэ-телекоммуникацэ сетым щIэ сайтым илъхьан.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и унафэщI ДЖЭШ Вячеслав
Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и секретарь ДЖАППУЕВ Мусэ

Лэскэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэ къызэгъэпэщыным и Iэхэкlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм и Унафэ

2017 гъэм накъыгъэм и 19-м Налшык къалэ
№9/6-6

Аруан щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм хагъэхьэн папщIэ къагъэлъэгъуэ кандидатурэхэм хэплъауэ икIи «Урысей Федерацэм и цIыхухэм хэхыныгъэхэмкIэ яIэ хуитыныгъэмрэ референдумым хэтыныжьмкIэ я хуитыныгъэмрэ къызэгъэпэщыныжьмкIэ шэсыпIэ нэхъыщхьэхэм я Iэхэхкlэ» 2002 гъэм мэкъуауэгъуэм и 12-м къащта Федеральнэ закон №67-ФЗ-м и 20-нэ, 22-нэ, 26-нэ статьяхэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэр зэрыхахым и Iэхэкlэ» 2008 гъэм шыщхьэIуфм и 5-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №56-РЗ-м и 68-нэ статьям и Iыхьэ 5-м тету Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм **унафэ ещI**:

1. Аруан щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм унафэ къызыщтэхэм ящыщу цIыхуи 7 хэту къызэгъэпэщын икIи абы хэгъэхьэн:

1) Болэ Ритэ Зубер и пхъур, 1961 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, «Нарткъалэ АТП-2» муниципальнэ Iэхэуцlапlэм кадрэжмкIэ и къудамэм и унафэщIыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ «ЩхъуантIэхэр» Урысей экологие партым и щIыналъэ къудамэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щIыпIэм къыгъэлъэгъуар;

2) Гъурф Светланэ Темыркъан и пхъур, 1957 гъэм къалъхуар, курыт профессиональнэ щIэныгъэ зиIэр, пенсионерыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ «Захуагъэ здэщыIэ Урысей» политикэ партым и щIыналъэ къудамэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щIыпIэм къыгъэлъэгъуар;

3) Кьуащхьэ Анатолий Хьэсэн и къуэр, 1957 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, Аруан щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм и унафэщIыр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал къулыкlуэ зыIыгъыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Аруан муниципальнэ районым щIыпIэ унафэ зегъэкlуэныжьмкIэ и советым къыгъэлъэгъуар;

4) Кьуащхьэ Хьэжысмел Уэзырбий и къуэр, 1964 гъэм къалъхуар, курыт щIэныгъэ зиIэ, пIалъэкIэ лэжьапIэ Iымытыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ «Урысей Федерацэм и Коммунист парт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэм къыгъэлъэгъуар;

5) КIасэ Артур Суlэдин и къуэр, 1959 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, «Налшык и гъэзгу-ухуэныгъэ материалхэр» жэуап зэхэгъэщхьэхкIа зыхь зэгухьэныгъэм и генеральнэ директорыр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ Аруан щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм къыгъэлъэгъуар;

6) Сабаевэ Людмилэ Борис и пхъур, 1971 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, «Росюгстекло» жэуап зэхэгъэщхьэкIа зыхь зэгухьэныгъэм и бухгалтер нэхъыщхьэр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ ЛДПР - Урысейм и либерал демократие парт политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ къудамэм къыгъэлъэгъуар;

7) Хъуэст Елдар Жыраслъан и къуэр, 1984 гъэм къалъхуар, профессиональнэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал, муниципальнэ Iэхэутхъэбзэхэр дэгъэкlыныжьмкIэ къалэн куэд зыгъэзащIэ центр» къэрал Iэхэуцlапlэм и унафэщIым и къудзэр, комиссэм хагъэхьэн папщIэ «Урысей зэкъуэт» урысейпсо политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ къудамэм къыгъэлъэгъуар.

2. Мы унафэр цIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхэуцlапlэхэм къытрегъэдзэн икIи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм «Интернет» хъыбарегъащIэ-телекоммуникацэ сетым щIэ сайтым илъхьан.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и унафэщI ДЖЭШ Вячеслав
Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и секретарь ДЖАППУЕВ Мусэ

Аруан щIыналъэ хэхакlуэ комиссэ къызэгъэпэщыным и Iэхэкlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм и Унафэ

2017 гъэм накъыгъэм и 19-м Налшык къалэ
№9/7-6

Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм и унафэщIыр ягъэувын папщIэ кьыхалъхьа кандидатурэм хэплъауэ икIи «Урысей Федерацэм и цIыхухэм хэхыныгъэхэмкIэ яIэ хуитыныгъэмрэ референдумым хэтыныжьмкIэ я хуитыныгъэмрэ къызэгъэпэщыныжьмкIэ шэсыпIэ нэхъыщхьэхэм я Iэхэхкlэ» 2002 гъэм мэкъуауэгъуэм и 12-м къащта Федеральнэ закон №67-ФЗ-м и 28-нэ статьям и пункт 7-м, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм я Iэхэхкlэ» 2003 гъэм мазаем и 18-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №23-РЗ-м и 2-нэ статьям и «е» пунктым, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щIэ щIыналъэ хэхакlуэ комиссэхэм я Iэхэхкlэ» 2003 гъэм щIышылъэм и 8-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №91-РЗ-м и 8-нэ статьям и Iыхьэ 5-м япкъ иткIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм **унафэ ещI**:

1. Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм и унафэщIу гъэувын Бещтокъуэ Хьэмидбий Лолэ и къуэр.

2. Мы унафэр цIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхэуцlапlэхэм къытрегъэдзэн икIи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм «Интернет» хъыбарегъащIэ-телекоммуникацэ сетым щIэ сайтым илъхьан.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и унафэщI ДЖЭШ Вячеслав
Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и секретарь ДЖАППУЕВ Мусэ

Бахъсэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм и унафэщIым гъэувын и Iэхэкlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм и Унафэ

2017 гъэм накъыгъэм и 19-м Налшык къалэ
№9/8-6

Бахъсэн къалэ щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм и унафэщIым ягъэувын папщIэ кьыхалъхьа кандидатурэм хэплъауэ икIи «Урысей Федерацэм и цIыхухэм хэхыныгъэхэмкIэ яIэ хуитыныгъэмрэ референдумым хэтыныжьмкIэ я хуитыныгъэмрэ къызэгъэпэщыныжьмкIэ шэсыпIэ нэхъыщхьэхэм я Iэхэхкlэ» 2002 гъэм мэкъуауэгъуэм и 12-м къащта Федеральнэ закон №67-ФЗ-м и 28-нэ статьям и пункт 7-м, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм я Iэхэхкlэ» 2003 гъэм мазаем и 18-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №23-РЗ-м и 2-нэ статьям и «е» пунктым, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щIэ щIыналъэ хэхакlуэ комиссэхэм я Iэхэхкlэ» 2003 гъэм щIышылъэм и 8-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №91-РЗ-м и 8-нэ статьям и Iыхьэ 5-м япкъ иткIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм **унафэ ещI**:

1. Аруан щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм и унафэщIу гъэувын Гъэзгунокъуэ Хьэсэнбий Хьэлиф и къуэр.

2. Мы унафэр цIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхэуцlапlэхэм къытрегъэдзэн икIи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм «Интернет» хъыбарегъащIэ-телекоммуникацэ сетым щIэ сайтым илъхьан.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и унафэщI ДЖЭШ Вячеслав
Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Хэхакlуэ комиссэм и секретарь ДЖАППУЕВ Мусэ

Лэскэн щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм и унафэщIым гъэувын и Iэхэкlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм и Унафэ

2017 гъэм накъыгъэм и 19-м Налшык къалэ
№9/9-6

Лэскэн щIыналъэ хэх

Къэбзрдей-Балъкъэрым и щIэныгъэ лэжьакIуэ цIэрыIуэ, ди республикэм щыпсэу бзылъхугъэхэм ящыщу щIэныгъэхэм я доктор япэу хъуа, КъБР-м щIэныгъэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ, РСФСР-м и изобретатель, профессор КIэрэф Майе Къамболэт и пхъум и гъашIэ гъэзугаиэ купщIафIэр хуэбгъадэ хъунущ КIыщокъуэ Алим и къалэмыпэм къыпыкIа «Мывэм тет удз» уэз щыкIым ди нэгум къыщIигъэувэ образым. «ЗыудзщыкIу закъуэ мывэм тету, Дунейр мышынэу зэпеплъыхь, Къуэм дэтщ и лъэпкъыр ар зыщыщыр, Езым жьы къепщэр къыщымысхь...» Япэу ущытыныр пщIэрэ щIыхьэр зыпылъ Iуэхуу зэрыщыщым къыдэкIуэу, абы гугъуэхэу пыщIари я къыхощ уэсэм, итIани «Мытыншми лъагэу утетыну, Улъагэм дыгъэр уэрщ зэтар!»

ЗИ ГУГЪУ тщIы образым хуэкIуэу, Майе и гъашIэ псор тыкъ хуищIащ лъэпкъ егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмрэ я зэфIэувэныгъэм, екъулIэныгъэм. Биологие щIэныгъэхэм я доктор, профессор Iэзэ КIэрэфым и кьалэмыпэм къыпыкIащ къэхутэныгъэ лэжьыгъэ купщIафIэ куэд. Аращ ди республикэм и еджапIэ нэхъыщхьэм япэу къыщыIэзэшIэгъэнэщ ГенетикэмкIэ, селекцэмрэ жьлэхэм елэжьныкIэ кафедрэ щхьэхуэр. Майе къигъэуа нартыху, бжьыхьэсэ гуэдз, зэнтхъ лIэужьыгъуэкэрлъэпкъщIэныгъэ-къэхутэныгъэ здынэсыфIа лъагапIэ куэдей-къым, атIэ мэкъумэш Iэнатlэм мыхьэнэшхуэ щызиIэ Iуэхугъуэ инхэщ. Биологие, мэкъумэш щIэныгъэхэм хэлъхьэныгъэфIэр нобэ хуэзыщI щIэныгъэлIэхэм я нэхъыбапIэр КIэрэф Майе и нэIэм щIэтущ къэхутэныгъэхэм я Iуэгу мытынышым, ауэ хьэлэмэтым зэрытехьар. НэгъуэщIуи хъунутэкъым: а псомкIи Майе щапхъэ хуэхъуащ зи зэфIэкI лъагэхэмкIэ ди республикэми къэралми щыцIэрыIуэ щIэныгъэлI щыпкъэ, Хэку зауэшхуэм и ветеран, адыгэхэм ящыщу щIэныгъэхэм я доктор цIэр япэ зыхуагъэфаща, КъБКъУ-м и ректору 1965 - 1973 гъэхэм лэжьа КIэрэф Къамболэт Науры и къуэм и гъашIэр, и гупсысэхэр, и Iэху бгъэдыхьэкIэр. Бгъэдэлъ зэхэщIыкI лъагэм, щIэныгъэ куум я фIыгъэкIэ, гугъуехьэхэм къапимыкIуэтэ хэкIыпIэ нэхъыфI дыдэхэр къигъуэтыфу зэрыщыстым къыхэкIыу зи адэм и лъэужьым ирикIуэ Майе хулъэкIащ КъБР-м и мызакъуэу, УФ-ми я щIэныгъэ лэжьакIуэ пажэхэм халъытэнщ.

КIэрэф Майе ящыщщ зи сабиигъуэр, балигъ хъугъуэр Хэку зауэшхуэм и илъэс хьэлъэхэм, абыхэм ящхьIэлъэкIуа лъэхьэнэ ткIыбжьым хиубыдахэм. Майе игу къызэригъэкIыжьмкIэ, зауэр щыщIидзам щыгъуэ ар Налшык дэт курыт школ №9-м и етIуанэ классым щIэст, и нобжьыри илъэси 9 ирикъуа къудейт. Къамболэт занщIэу зыхиргъэтхат ди щIыналъэм къыщызэрагъэпэщауэ щыта 115-нэ щууей дивизэм икIи япэу фронтым IухьаХэм яхэтащ.

- Хуабжьу къызэхьэлъэкIауэ щытащ, ар спэлэщIэ зэрыхъуар. Ди анэ Лидэрэ си дэлъху закъуэ Станислав цIыкIурэ зэрыхъукIэ сщхьэщахырт си гукъеуэр, арщхьэкIэ адэр зэрызмылъагъум сымаджэ срихъурт, апхэудизу абы сыхуэныкъуэти, - жеIэ Майе. - Тхъэм и фIыщIэкIэ, гъашIэ итэти, си адэри псэууэ бынунэм къытхыхьэжащ.

Адэмрэ пхъумрэ якIуэ дэлъа гурыщIэ къабзэм къригъэлауэ жиIэжырт есы Къамболэтри, бийм текIуэу щалъхуа щыналъэм къыщигъэзэжам щыгъуэ. А зауэ нэужь пхъхьэнэ хьэлъэмэ пхъикIыбащ КIэрэфрэ я унагъуэр, адрей унагъуэ минхэмэ хуэдэу, бийм зэтрикъута цIыхубэ хозяйствэр зэфIэгъэувэжыным я кьарурэ зэфIэкIрэ ирахьлIэу. Ауэ а гугъуехь псори уащ зэщхьэгъусэхэр, я хъыджэбз закъуэ Лиди ягъэсащ, щIэныгъэрэ Iэщ Iагъэрэ иратащ, я нэхъыжьхэр щапхъэ хуащIу. Лидэ Ленинград къэрал университетым и филологие факультетыр къиухащ, педагогикэ щIэныгъэхэм я кандидатщ. Мы зэманым Германием щопсэу, и унагъуэр и гъусэу.

Къэралым и еджапIэ нэхъыщхьэхэм я нэхъ пажэр екъулIэныгъэкIэ къэзыуха зэщхьэгъусэхэм Москва къэнэну Iэмал яIами, Налшык псэупIэ ящIащ, я щIэныгъэми адэкIи хагъэхъуащ, Пётр ильэс куэдкIэ КъБКъУ-м щригъэджащ, мэкъумэш щIэныгъэхэм я доктор хуауащ, «УФ-м щIэныгъэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ» цIэ лъапIэр къыфIащащ. Республикэм и жыггъэкI Iэнатlэм хэлъхьэныгъэ ин хуэзыщIахэм ящыщщ Лучковыр. Псалъэм папщIэ, Кэнжэ жылэм и жыг хадэшхуэр зи Iэрыкьыр а щIэныгъэлI щыпкъэращ.

Майе 1956 гъэм щIэтIысхьащ Курджым Мэкъумэш щIэныгъэхэмкIэ и академием къепхауэ лажьэ институтым и аспирантурэм. МКъУ-м щIэныгъэ куу щызэзыгъэгъуэта бзылъхугъэр ерыщу пэрыхьащ къэхутэныгъэщIэхэр зэфIихыным. Абы и щIэныгъэ унафэщIыр дунейпсо цIэрыIуагъэ зиIэ академик Вавилов Николай и гъэсэнхэм ящыщ академик, къэралым и биолог пажэхэм ящыщ Декапреловичт. Бгырыс бзылъхугъэ цIыкIум бгъэдэлъ щIэныгъэ куумрэ зэфIэкIышхуэмрэ занщIэу зэрыпльагъу щыхъуащ профессорым икIи сыт и лъэныкъуэкIи абы сэбэп кьыхуэхъуащ. 1961 гъэм Майе и гъэсэныгъэ ирагъэкIащ икIи гъэкIэ Тифлис щыпхигъэкIащ и кандидат диссертацэр, нартыху лIэужьыгъуэщIэхэр къэгъэщIыным теухуар. Зэман дэкIри, 1969 гъэм, КIэрэф Майе ди республикэм щыпсэу зэ бзылъхугъэхэм ящыщу япэ дыдэ щыта Мэлбахьуэ Тимборэ гулъытэшхуэ хуищIыр бзылъхугъэхэм щIэныгъэ нэхъыщхьэ егъэгъуэтыным. Ар хуабжьу щыгуфIыкIауэ щытащ адыгэ бзылъхугъэм «щIэныгъэхэм я доктор» цIэр къызэрыслъагъуэр апхэудэщ. Абы щыхьэт техьуэ телеграммэ къыслэрыхьат, си лэжьыгъэр екъулIэныгъэкIэ пхъэгъэкIагъащIэу, - жеIэ Майе. - Республикэм къыщыгъэзэжам щыгъуэ, гуфIэгъуэ зэхуэсхэр зэхащауэ щытащ си саулыкъукIэ. Ахэр гуимыхужщ си дежкIэ...

КъэфIащауа цIэ лъапIэм жэуаллыныгъэ лъаги кьыдэкIуэрт. КъБКъУ-м и лэжьакIуэ пажэхэм ящыщу, КIэрэфым щIэныгъэрэ зэфIэкIыу бгъэдэлъыр ирихьэлIащ республикэ мэкъумэш Iэнатlэм зиужьыным. 1973 гъэм абы ди университетым къыщызэригъэпэщащ икIи къызэIуихри и пашэ хъуащ Кавказ Ищхьэрэм щыяпэ кафедрэр - Генетикэм, селекцэмрэ жьлэхэр хэхьнымрэ елэжьыр. Абы щрагъэкIуэкIа къэхутэныгъэхэм щIэупщIэшхуэ щиIащ къэралым и щIыналъэ куэдым. Майе зыхэт щIэныгъэлI гупыр зэлэжьахэм ящыщу «Юбилейная-50» нартыху, «Кабардинка» бжьыхьэсэ гуэдз лIэужьыгъуэхэм ВДНХ-м и дыщэ медалхэр къыхуагъэфащауэ щытащ.

Ильэс 43-кIэ, 1973 - 2016 гъэхэм къриубыдэу, КIэрэф Майе щытащ езым къызэIуиха кафедрэм и унафащIу. ЗэфIиха щIэныгъэ-къэхутэныгъэ лэжьыгъэ купщIафIэхэм кьадэкIуэу (абыхэм я бжьыгъэр 200-м нос) а лъэхъэнэм къриубыдэу Майе игъэкIуэсащ щIэныгъэхэм я кандидатрэ доктору пщIы бжьыгъэхэр. Ар ирогушхуэ и Iуэужьым ирикIуа и гъэсэнхэм, пхиша лъагъуэм техьэ щIэныгъэлI ныбжьыщIэхэм я екъулIэныгъэхэм щогугъыкI.

- Генетикэр иджырей лIэщIыгъуэм гулъытэшхуэ зыгъэт щIэныгъэ унэтIныгъэщ. Абы щIалэгъуалэ куэд зэрыдихьэхым сыщогугъыкI, - жеIэ щIэныгъэм топсэльыхь КIэрэфыр. - Апхэудиз илъэскIэ сызипашэу щыта кафедрэр нэгъабэ лъандэрэ Iэщ Iэслъхьащ сэ езгъэджа, щIэныгъэ-къэхутэныгъэм хэсша Iэщ IагъэлI щыпкъэ Пэрыт Андзор. Пэжыгъэм и пIалъэ фIыуэ зыщIэ адыгэ щIалэми адрей си гъэсэнхэми ябгъэдэлъ зэфIэкIхэм срогушхуэ, сропагъ. Абыхэм яхэтщ екъулIэныгъэфIкIэр зыIэрызыгъэхьаэхэр, мащIэжьым щыплажьэр ди къэралиным хьыхь нэгъуэщI щыналъэхэми.

ЩIэныгъэ лэжьакIуэ цIэрыIуэр, къэхутакIуэ емыизэшыр, бзылъхугъэ щыпкъэр мы зэманым университетым и аспирантурэхэм ящыщ зым и унафащIщ. Ильэс 60-м щIигъукIэ лъэпкъ щIэныгъэм и зыужьыныгъэм хьэлэлу хуэлэжьа КIэрэф Майе и гуащIэр гулъытэнщэ хуэакъым. Абы мызэ-мытIэу къыхуагъэфащащ УФ-м, КБР-м я министерствэхэм, КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм, КъБР-м и Правительствэм къабгъэдэкI щIыхь, фIыщIэ тхьылъэр, дамыгъэ лъапIэхэр. 2007 гъэм ар пашэ щыхъуащ «КъБР-м и бзылъхугъэ пажэ» зэпеуэм. Майе дежкIэ псом нэхърэ нэхъ лъапIэщ и унагъуэм исхэм, и гъэсэнхэм, и благъэхэм, Iыхьлыхэм, гъунэгъуэхэм ящыщ гулъытэр.

- Зауэшхуэм и бэлыхьхэр зышэча, абы и гугъуехь псоми япхыкIа ди унагъуэр дыкъэгъуэгурыкIуащ насыпрэ дэрэжэгъуэрэ илъу, гъашIэм кьытпигъэтIылъ лъэпощхьэпохэм дапэпэщIу. ЯпэщIыкIэ шхэпсу дыдэ ди адэр, иужькIэ тегъэщIапIэ икIи дэIэпыкъуэгъушхуэ кьысхуэхъащ си щхьэгъусэр. Псом хуэмыдэу ди дежкIэ хьэлъэт лIэщIыгъуэ блэкIам и кIэхыр. Си дэлъху закъуэм и лIэныгъэр хуэшэчакъым ди анэм. Абыхэм якIэпыкIуащ ди адэр. А лъэхъэнэ хьэлъэм сыкъырашащ Пётррэ (ар 2011 гъэм дунейм ехыжащ) зэщхьэгъусэхэм дипхъу закъуэ Лидэрэ, - жеIэ Майе. - Нобэ си гъашIэр схуагъэдахэ си бынымрэ абы кьыщIэхъуа щIалэ закъуэ Григорийрэ. Ахэр кьыздбгъэдэмысми, ди хъыбар зэрыщIэу, щIэх-щIэхыпрэ дызэрыпльагъуу апхэудэщ. Си лэжьгъуэхэри си гъунэгъуэхэри хуабжьу цIыхуфIэщ, закъуэныгъэр зэи зыхьзагъашIэркъым.

КIэрэф Майе Къамболэт и пхъум, республикэм и щIэныгъэ лэжьакIуэ цIэрыIуэм, анэ гумащIэм, анэшхуэ Iэфым, кьыщалъхуа и махуэр нобэ хуагъэпапIэ. Абы и ныэгуфIэнэ, я псалъэ гуапэрэ хьэхъуэ дахэрэ зэхрагъэхьну Германием къикIыжри кьыхуэкIуэжащ апхэу Лидэ, и пхъурылъху Григорийрэ абы и щхьэгъусэ цIыкIумрэ. ФIыуэ ильагъуэм кьыхужаIэ хъуэхъум дэри дыхоувэри, узынщэу, бын гукъеуэ имильагъуу псэуну ди гуапэщ. И щIалэгъуэм зи бзий нэхуэмкIэ кьыхуэгъуэпа дыгъэр кьэужмыхьажу иджыри куэдрэ кьытрыпрепсэ бгырыс бзылъхугъэ цIэрыIуэм.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Мытыншми лъагэу утетыну...

● Дифl догъэтъапIэ

апхэудэу кьыщыхъуртэкъым Майе, сыту жыпIэмэ абы и адэр кьыщIэхьащIт, зэрыхъукIэ быныр игъафIэрэ игъэгушхуэу.

Курыт школыр кьиухуэу Iэщ Iагъэ кьыхихын хуей щыхъуи, Майе триуухуат тхыдэм нэхъ кууэу хуеджэну, арщхьэкIэ Къамболэтри Лиди (ахэр тIыри мэкъумэшым хуеджат, Къамболэт абы щыгъуэ республикэм мэкъумэш хозяйствэмкIэ и министрт) зыщIэхъуэпсыр я бын пажэр я лъэгъуэм ирикIуэнырт. Апхэудэу щы-хъум, бзылъхугъэ ныбжьыщIэм кьыхихащ биолог Iэщ Iагъэр икIи абы щыхуеджащ Москва дэт къэрал университетым, Ломоносовым и цIэр зезыхьэм. Студент илъэсхэр щыхъу, купщIафIэу ирихьэлIащ адыгэ хьэджэбзым. ФIыуэ зэреджэм кьыдэкIуэу, ар жьыджэру хэтт МКъУ-м щекIуэкI жылагъуэ, студент гъашIэми. А зэманым ирохьэлIэ Майе и япэ кьэхутэныгъэ лэжьыгъэхэри. ЗэфIэкIышхуэ зыбгъэдэлъу кьалъытэ бзылъхугъэ щыкIыр абыхэм ар трагъэгушхуэрт и егъэджакIуэхэм.

- ЖыслIэну сызыхуейраци, си адэм увыпIэшхуэ щиубыдащ си гъашIэм. Ар шэч лъэпкъ зыхэмыльэ Iэхуэгъуэщ. Кьинэмыщ Iауэ, схуэзфIэкIа, сызыдинэса лъагапIэхэмкIэ фIыщIэ ин ябгъэдэлъщ хурыт школым сыщезыгъэджа Iэщ IагъэлIэхэм я деж кьыщыщIэдзауэ университетым, аспирантурэм, докторантурэм сыщызыунэтIа профессор цIэрыIуэхэм, - и егъэджакIуэхэм, гъашIэм гъэзугъэлIагъуэрэ щапхъэрэ щыхуэхъуа щыхуэхам ятопсэлъыхь Майе. - Апхэудэхэщ ноби си гум си щIэхэр кьинауэ егъэджакIуэхэу Врубель Верэ, Нечипуренко Тамарэ, Куянцевэ Ириндж, профессор цIэрыIуэхэу Куперман Фаинэ, Декапреловичрэ Леонард сымэ, нэгъуэщIхэри. Апхэудэ щыхуэ щызджащэхэм я Iуэху зехьэкIэр си гъашIэ мардэу сэри сыкьэзгъэгурыкIуащ.

1955 гъэм Майе диплом «плъыжькIэ» кьиухащ университетыр. Абы ирихьэлIэу ар унагъуэ хуэакIэт. Адыгэ бзылъхугъэ цIыкIум унагъуэм малъхьэ кьахуищIат я курсым и старостэу щыта, щIалэ Iэдэб икIи гъэса Лучков Пётр. Майе зэрыжиIэмкIэ, Тхъэр кьыззэрыхуэпса насып ину кьыщIэкIащ ар. Ильэс 50-м нэскIэ зэгурыIуэрэ зэдэIуэжу, нэмысрэ пщIэрэ яку дэлъу зэдэпсэгъэкIащ тхьилъыр зэрыщIэщыгъуэ икIи ар зыхуэбгъадэ хъун зэрыщымыIэр. Котляровхэ Мариерэ Викторрэ я «ЩIыналъэ проект нэхъыфI» унэтIныныгъэм етIуанэ увыпIэр кьыщыхуагъэфащащ. Налшыкдэсэхэм дамыгъэ лъапIэр кьыщратыжащ Сочэ кьаIэм и «Галактика» жылагъуэ-щэнхабзэ центрым.

Къэралым и тхьилъ тедзапIэхэм я лэжьакIуэхэм, полиграфистхэм, тхьилъ зыщIэхэм папщIэ Москва мэкъуэгъуэм щекIуэкIа «Красная площадь» фестивалым Котляровхэ Мариерэ Викторрэ я «100 чудес...» кьыдэкIыгъуэр хагъэхьащ «Урысейм и щIыналъэхэм ятеухуа тхьилъ нэхъыфI» унэтIныныгъэм пашэ щыхъуахэм. Лауреатхэм щIыхь тхьилъхэр иратыжащ.

Иджыри ехьулIэныгъэщIэ. Котляровхэ Мариерэ Викторрэ иджыблагъэ Москва кьикIыу къаIэрыхьащ я «Кабардино-Балкария: 100 чудес, больших и маленьких» тхьилъыр щIыналъэхэм кьыщыдэкIа тхьилъ нэхъыфI 50-м зэрыхагъэхьам теуухуа сертификатыр. КьыдэкIыгъуэм и мыхьэнэм кьыдэкIуэ кьыхагъэщIащ тхьилъым хъыбар куэд зэрыхуар, зэреджэгъуафIэр, нэгъуэщI фIагъ куэд зэрыбгъэдэлъыр.

БЖЬЫХЬЭЛI Роза.

Хэт и жьауэ ущIэт?

● Гупсысэр - псалъэкIэ

Уафэмрэ щIылъэмрэ зэпызыщIэ ткIуэпсхэр зэкIэлъыпIащIэуэр кьыщыптеткIуэм деж, къэкIыгъэхэм уакьызэрыщхьэщыкIэм ящ уи пIэ уикIыу унэм зэрызыщIэбдзэфыр. Удзхэм ещхьу, уэри дыгъэм упоплъэ, нэху пфIэфIщ, ауэ удзхэм уэ уэщхьу жьауэ зэIуахыфыркъым. Сэри удзыфэ зызоплъыжь мызыгъуэгукIэ, си жьауэр къутащи. Лъжьэгъуэ тхьэмахуэр еухри, жьауэщхьу сыщыкIуэну бззэр махуэри къоблагъэ.

- ЗЭРАХХЭМ хуэдэу мы зы закъуэращ сиIэжыр, мыхэр «автоматщ», мохэр «автомат ныкъуэщ», - жиIэурэ «хэди кьыхыыпмы» макъкIэ и къэпшыпхэм кьысхутопсэльыхь бззэр дыхьэпIэм деж щыт тыкуэным щIэт бзылъхугъэр. «Сыт мыбы и лажьэр?» - упщIэм дзыхь хуэощIри, «а зы закъуэм» сопIь, сифI зэрызэрахуэм шэч кьытезмыхьэу. Жьауэм дэсIыгъуэхэм ящыщу псом нэхъ сигу ирихьэр ар си хъуржьыным кьыдэмыщу зэрыдзхуэнымрэ зэрыпудымрэщ. Сигу ирихьэр иримыхьрэ иджыри гурыIуэгъуэкъым, ауэ хэдапIэ симыIэу кьыщIысфIэщIыр сщIэркъым. «Иджьпсту и тепхъэр кьыпхущIэсхьинщ» жызыIэ тыкуэнтесыр зэрысщхьэщыкIыну, кьыхуина жьауэ ныкъуэтIэпIыр кьызэрысIыгуэри, «лажьэ зиIэ» апхэудэ Iэбэкъэм «и жьауэм сыщIэувэну» сызэрыхуэмейри кьыскIпкъхьэн щIедзэ. Абы хуэзэу, езыри «згъэутыжкъым» зэжьиIэм хуэдэурэ и Iэхэпшыпхэм хэщIыпхьырэ кьыщIокIыж. «Сыхуей си гугъэкъым» жызоIэ, и жагъуэ исхэм, и гъэсэнхэм, и благъэхэм, Iыхьлыхэм, гъунэгъуэхэм кьыхуащI гулъытэр.

- Зауэшхуэм и бэлыхьхэр зышэча, абы и гугъуехь псоми япхыкIа ди унагъуэр дыкъэгъуэгурыкIуащ насыпрэ дэрэжэгъуэрэ илъу, гъашIэм кьытпигъэтIылъ лъэпощхьэпохэм дапэпэщIу. ЯпэщIыкIэ шхэпсу ди адэр, иужькIэ тегъэщIапIэ икIи дэIэпыкъуэгъушхуэ кьыскуэхъащ си щхьэгъусэр. Псом хуэмыдэу ди дежкIэ хьэлъэт лIэщIыгъуэ блэкIам и кIэхыр. Си дэлъху закъуэм и лIэныгъэр хуэшэчакъым ди анэм. Абыхэм якIэпыкIуащ ди адэр. А лъэхъэнэ хьэлъэм сыкъырашащ Пётррэ (ар 2011 гъэм дунейм ехыжащ) зэщхьэгъусэхэм дипхъу закъуэ Лидэрэ, - жеIэ Майе. - Нобэ си гъашIэр схуагъэдахэ си бынымрэ абы кьыщIэхъуа щIалэ закъуэ Григорийрэ. Ахэр кьыздбгъэдэмысми, ди хъыбар зэрыщIэу, щIэх-щIэхыпрэ дызэрыпльагъуу апхэудэщ. Си лэжьгъуэхэри си гъунэгъуэхэри хуабжьу цIыхуфIэщ, закъуэныгъэр зэи зыхьзагъашIэркъым.

КIэрэф Майе Къамболэт и пхъум, республикэм и щIэныгъэ лэжьакIуэ цIэрыIуэм, анэ гумащIэм, анэшхуэ Iэфым, кьыщалъхуа и махуэр нобэ хуагъэпапIэ. Абы и ныэгуфIэнэ, я псалъэ гуапэрэ хьэхъуэ дахэрэ зэхрагъэхьну Германием къикIыжри кьыхуэкIуэжащ апхэу Лидэ, и пхъурылъху Григорийрэ абы и щхьэгъусэ цIыкIумрэ. ФIыуэ ильагъуэм кьыхужаIэ хъуэхъум дэри дыхоувэри, узынщэу, бын гукъеуэ имильагъуу псэуну ди гуапэщ. И щIалэгъуэм зи бзий нэхуэмкIэ кьыхуэгъуэпа дыгъэр кьэужмыхьажу иджыри куэдрэ кьытрыпрепсэ бгырыс бзылъхугъэ цIэрыIуэм.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Аргуэру нэхъыфIхэм хабжэ

● Хъыбар гуапэ

Лъэхэхутэ-къэхутакIуэхэу, тхьилъ тедзапIэм и унафэщIхэу Котляровхэ Мариерэ Викторрэ я «Кабардино-Балкария: 100 чудес, больших и маленьких» тхьилъыр Урысейм и къыдэкIыгъуэ нэхъыфIхэм ящыщу къалъытащ.

КъЫДЭКIЫГЪУЭР иджырей тхьилъеджэхэр зыхуейзыхуэфIхэм тету дунейм къытехьащ. Котляровхэ Мариерэ Викторрэ илъэс зыбжанэкIэ ирагъэкIуэкIа къэхутэныгъэ, къэлъыхьэныгъэ гъэ лэжьыгъэхэр кьызэщIэзыубыдэ мы гъэгугъэлъагъэм и мыхьэнэр кьэлъытегъуейщ. Гъэгугъэлъагъуэр урысибзэкIи инджылыбзэкIи кьыдагъэкIащ, навигаторкIэ кьызэгъэпэщащэ. Котляровхэ зи гугъу ящ щыпIэ тельыджэм тыншу унэсыфынущ, ар телефоным и айпадым итпхэмэ.

Пъэпкъ географием, Урысейм и щIыналъэ, тхьидэ-щэнхабзэ хъугъуэфIыгъуэхэр хъумэным, ахэр хэIущIыIу щIыным хуэгъэпса, «Хрустальный компас» зыфIащауа япэ саугъэтыр зыигъуэвахэм мы гъэм и накъыгъэм кьыхагъэщащ тхьилъыр зэрыщIэщыгъуэр икIи ар зыхуэбгъадэ хъун зэрыщымыIэр. Котляровхэ Мариерэ Викторрэ «ЩIыналъэ проект нэхъыфI» унэтIныныгъэм етIуанэ увыпIэр кьыщыхуагъэфащащ. Налшыкдэсэхэм дамыгъэ лъапIэр кьыщратыжащ Сочэ кьаIэм и «Галактика» жылагъуэ-щэнхабзэ центрым.

Къэралым и тхьилъ тедзапIэхэм я лэжьакIуэхэм, полиграфистхэм, тхьилъ зыщIэхэм папщIэ Москва мэкъуэгъуэм щекIуэкIа «Красная площадь» фестивалым Котляровхэ Мариерэ Викторрэ я «100 чудес...» кьыдэкIыгъуэр хагъэхьащ «Урысейм и щIыналъэхэм ятеухуа тхьилъ нэхъыфI» унэтIныныгъэм пашэ щыхъуахэм. Лауреатхэм щIыхь тхьилъхэр иратыжащ.

Иджыри ехьулIэныгъэщIэ. Котляровхэ Мариерэ Викторрэ иджыблагъэ Москва кьикIыу къаIэрыхьащ я «Кабардино-Балкария: 100 чудес, больших и маленьких» тхьилъыр щIыналъэхэм кьыщыдэкIа тхьилъ нэхъыфI 50-м зэрыхагъэхьам теуухуа сертификатыр. КьыдэкIыгъуэм и мыхьэнэм кьыдэкIуэ кьыхагъэщIащ тхьилъым хъыбар куэд зэрыхуар, зэреджэгъуафIэр, нэгъуэщI фIагъ куэд зэрыбгъэдэлъыр.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Адыгэ бзылъхугъэ Къэнжал Айшэт Ахъмэт и пхъур Магомаев Мусльим и анэщ. Абы ГИТИС-р къиухащ, Мейкъуапэ, Мурманск дэт драмэ театрхэм щыджэгуащ. *Сурэтыр 1940 гъэм Мейкъуапэ щытрахащ.*

СССР-м и цIыхубэ артист Магомаев Мусльим *(сурэтым)* **и адэ Магомет шэшэнщ, и адэшхуэ Абдул-Мусльим Грознэм къыщалъхуащ. Налшык 1937 гъэм дунейм щехьажащ.**

Хэт и жьауэ ущIэт?

● Гупсысэр - псалъэкIэ

Уафэмрэ щIылъэмрэ зэпызыщIэ ткIуэпсхэр зэкIэлъыпIащIэуэр кьыщыптеткIуэм деж, къэкIыгъэхэм уакьызэрыщхьэщыкIэм ящ уи пIэ уикIыу унэм зэрызыщIэбдзэфыр. Удзхэм ещхьу, уэри дыгъэм упоплъэ, нэху пфIэфIщ, ауэ удзхэм уэ уэщхьу жьауэ зэIуахыфыркъым. Сэри удзыфэ зызоплъыжь мызыгъуэгукIэ, си жьауэр къутащи. Лъжьэгъуэ тхьэмахуэр еухри, жьауэщхьу сыщыкIуэну бззэр махуэри къоблагъэ.

- ЗЭРАХХЭМ хуэдэу мы зы закъуэращ сиIэжыр, мыхэр «автоматщ», мохэр «автомат ныкъуэщ», - жиIэурэ «хэди кьыхыыпмы» макъкIэ и къэпшыпхэм кьысхутопсэльыхь бззэр дыхьэпIэм деж щыт тыкуэным щIэт бзылъхугъэр. «Сыт мыбы и лажьэр?» - упщIэм дзыхь хуэощIри, «а зы закъуэм» сопIь, сифI зэрызэрахуэм шэч кьытезмыхьэу. Жьауэм дэсIыгъуэхэм ящыщу псом нэхъ сигу ирихьэр ар си хъуржьыным кьыдэмыщу зэрыдзхуэнымрэ зэрыпудымрэщ. Сигу ирихьэр иримыхьрэ иджыри гурыIуэгъуэкъым, ауэ хэдапIэ симыIэу кьыщIысфIэщIыр сщIэркъым. «Иджьпсту и тепхъэр кьыпхущIэсхьинщ» жызыIэ тыкуэнтесыр зэрысщхьэщыкIыну, кьыхуина жьауэ ныкъуэтIэпIыр кьызэрысIыгуэри, «лажьэ зиIэ» апхэудэ Iэбэкъэм «и жьауэм сыщIэувэну» сызэрыхуэмейри кьыскIпкъхьэн щIедзэ. Абы хуэзэу, езыри «згъэутыжкъым» зэжьиIэм хуэдэурэ и Iэхэпшыпхэм хэщIыпхьырэ кьыщIокIыж. «Сыхуей си гугъэкъым» жызоIэ, и жагъуэ исхэм, и гъэсэнхэм, и благъэхэм, Iыхьлыхэм, гъунэгъуэхэм кьыхуащI гулъытэр.

- Зауэшхуэм и бэлыхьхэр зышэча, абы и гугъуехь псоми япхыкIа ди унагъуэр дыкъэгъуэгурыкIуащ насыпрэ дэрэжэгъуэрэ илъу, гъашIэм кьытпигъэтIылъ лъэпощхьэпохэм дапэпэщIу. ЯпэщIыкIэ шхэпсу ди адэр, иужькIэ тегъэщIапIэ икIи дэIэпыкъуэгъушхуэ кьыскуэхъащ си щхьэгъусэр. Псом хуэмыдэу ди дежкIэ хьэлъэт лIэщIыгъуэ блэкIам и кIэхыр. Си дэлъху закъуэм и лIэныгъэр хуэшэчакъым ди анэм. Абыхэм якIэпыкIуащ ди адэр. А лъэхъэнэ хьэлъэм сыкъырашащ Пётррэ (ар 2011 гъэм дунейм ехыжащ) зэщхьэгъусэхэм дипхъу закъуэ Лидэрэ, - жеIэ Майе. - Нобэ си гъашIэр схуагъэдахэ си бынымрэ абы кьыщIэхъуа щIалэ закъуэ Григорийрэ. Ахэр кьыздбгъэдэмысми, ди хъыбар зэрыщIэу, щIэх-щIэхыпрэ дызэрыпльагъуу апхэудэщ. Си лэжьгъуэхэри си гъунэгъуэхэри хуабжьу цIыхуфIэщ, закъуэныгъэр зэи зыхьзагъашIэркъым.

КIэрэф Майе Къамболэт и пхъум, республикэм и щIэныгъэ лэжьакIуэ цIэрыIуэм, анэ гумащIэм, анэшхуэ Iэфым, кьыщалъхуа и махуэр нобэ хуагъэпапIэ. Абы и ныэгуфIэнэ, я псалъэ гуапэрэ хьэхъуэ дахэрэ зэхрагъэхьну Германием къикIыжри кьыхуэкIуэжащ апхэу Лидэ, и пхъурылъху Григорийрэ абы и щхьэгъусэ цIыкIумрэ. ФIыуэ ильагъуэм кьыхужаIэ хъуэхъум дэри дыхоувэри, узынщэу, бын гукъеуэ имильагъуу псэуну ди гуапэщ. И щIалэгъуэм зи бзий нэхуэмкIэ кьыхуэгъуэпа дыгъэр кьэужмыхьажу иджыри куэдрэ кьытрыпрепсэ бгырыс бзылъхугъэ цIэрыIуэм.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

ЧЭРИМ Марианнэ.

Мадинэ хуэдэр зырызщ

● Ди хьэщIэщым

Бзылъхугъэ гуакIуэ, анэ гумащIэ, тележурналист Іэзэ, цыхуэ щабэ, «1 КъБР» къэрал телеканалым и редактор Жэман Мадинэ и ныбжьыр мы махуэхэм илъэс бжыгъэ дахэ зэрырикъур ди щхьэусыгъуэу, «Адыгэ псалъэ» газетым и редакцэм и хьэщIэщым кьедгъэблагъащ. Зи нэтын гъэщIэгъуэнхэмкIэ телевизореплъхэм ягу дихьэ Жэман Мадинэ и лэжьыгъэм зэрыхуэгъэижьым и закъуэкъым фIагъ нэхъыщхьэ бгъэдэлъыр, атIэ и благъэхэми Іыхьлыхэми фIыуэ къалъэгъуэ, зыхэт гупми пщIэ къэхуэщIу, зызрипщыт псоми хэзагъу апхуэдэщ.

ДЫЗЭРЫЗЭДЭлАжЬ илъэс бжыгъэм къриубыдэу махуэ къэс дызэрымылъагъуми, сэ гу лыэстащ язныкъуэхэр зыпэмылъэщIи Іэхуэхэр Мадинэ зэрыхуэ зэрызэфIигъэкIыж, унагъуэмрэ лжэкIыгъэмрэ цIыкIуб куэдым яхуэдэмыхьу жалэ пэтми, ар абы фIыуэ къэзэрехъулIэм, зыхэт псоми зэрыбгъэдэтын цIыхугъэрэ бзэ Іэфа гъакIэ къэтекIуэн зэрыгъэуэтыгъуейм. Ар щылажьэ «1 КъБР» каналым щIигъэкIуэкI нэтынхэм уакIэлъыплъымэ, пщIэ зиIэ Іэщ Іагъэлъ Іэхэр, жылагъуэ гъащIэм жыджэру хэтхэр, Іэнатl э зэмылIуэжьыгъуэхэм щынэхэ пажэхэр, кIуэрахъэ, республикэм исхэм гъуэхэ ящхуэжу цIыхуэхэр къэзэрыхьхьхьу жалэ пэтми, ар абы фIыуэ къэзэрехъулIэм, зыхэт псоми зэрыбгъэдэтын цIыхугъэрэ бзэ Іэфа гъакIэ къэтекIуэн зэрыгъэуэтыгъуейм. Ар щылажьэ «1 КъБР» каналым щIигъэкIуэкI нэтынхэм уакIэлъыплъымэ, пщIэ зиIэ Іэщ Іагъэлъ Іэхэр, жылагъуэ гъащIэм жыджэру хэтхэр, Іэнатl э зэмылIуэжьыгъуэхэм щынэхэ пажэхэр, кIуэрахъэ, республикэм исхэм гъуэхэ ящхуэжу цIыхуэхэр